

UCHWAŁA

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie w postępowaniu upadłościowym E. P. sp. z o.o.
w W.

w przedmiocie rozpoznania zażalenia wierzyciela W. I.

AG w M. na postanowienie sędziego-komisarza z dnia 27 września 2013 r.

w przedmiocie rozpoznania zarzutów do odrębnego planu podziału,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 14 maja 2014 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W.

postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 r.

"Czy treść art. 345 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.- Prawo upadłościowe i naprawcze, w zakresie w jakim stanowi o zaspokojeniu wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie z sumy uzyskanej z likwidacji obciążonego przedmiotu, obejmuje swą treścią czynsze najmu i dzierżawy, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece?"

podjął uchwałę:

Czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką pobrany po ogłoszeniu upadłości zalicza się do sumy uzyskanej z likwidacji tej nieruchomości (art. 336 ust. 1 i 345 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.- Prawo upadłościowe i naprawcze, jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.), z której podlegają zaspokojeniu wierzytelności zabezpieczone hipoteką.

UZASADNIENIE

Przedstawione przez Sąd Rejonowy zagadnienie prawne powstało w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego w związku ze złożeniem przez wierzyciela hipotecznego zażalenia na postanowienie sędziego-komisarza wydane w przedmiocie rozpoznania zarzutów na odrębny plan podziału. W skład majątku upadłego wchodziły między innymi dwie nieruchomości, które przed ogłoszeniem upadłości zostały obciążone hipotekami zabezpieczającymi należności przysługujące skarżącemu wierzycielowi. W toku postępowania syndyk sporządził odrębny plan podziału sum uzyskanych ze zbycia obu tych nieruchomości jako zorganizowanych części przedsiębiorstwa upadłego. W planie tym do podziału zostały przeznaczone kwoty odpowiadające cenie sprzedaży nieruchomości, które pomniejszono o koszty postępowania upadłościowego. W zarzutach przeciwko planowi wierzyciel wniósł o podwyższenie sum przeznaczonych do podziału między innymi o kwotę 6.076.794,95 zł, która stanowiła sumę pobranych przez syndyka po ogłoszeniu upadłości czynszów najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonych hipoteką, powołując się na postanowienia art. 336 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm. - dalej jako p.u.n.) w zw. z art. 88 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 707 ze zm. - dalej jako u.k.w.h.). Zarzuty wierzyciela nie zostały w tym zakresie uwzględnione przez sędziego-komisarza, który przyjął, że art. 345 ust. 1 p.u.n. pozwala wierzycielowi hipotecznemu korzystać z prawa odrębności wyłącznie co do sum pochodzących z likwidacji obciążonego przedmiotu, natomiast przychody z tytułu najmu lub dzierżawy powinny zasilać ogólne fundusze masy upadłości jako dochód z prowadzenia przedsiębiorstwa upadłego, gdyż art. 88 u.k.w.h. nie znajduje zastosowania w postępowaniu upadłościowym. Na postanowienie wydane w tym przedmiocie przez sędziego-komisarza wierzyciel wniósł zażalenie do sądu upadłościowego jako sądu drugiej instancji (art. 350 ust. 3 w zw. z art. 222 ust. 1 zd. 2 p.u.n.).

Według Sądu rozpoznającego zażalenie w związku z zarzutami stawianymi przez wierzyciela hipotecznego można zająć dwa stanowiska. Po pierwsze, jeżeli przepisy prawa upadłościowego nie posługują się pojęciem „zajęcia”, ani same nie regulują bliżej zagadnienia wpływu upadłości na zakres obciążenia hipotecznego, to w przypadku ogłoszenia upadłości nie powstają skutki, o których mowa w art. 88 ust. 1 u.k.w.h. Natomiast drugie stanowisko, prezentowane także w doktrynie wskazuje, że przepis art. 88 ust. 1 u.k.w.h. wymaga odpowiedniego stosowania na gruncie prawa upadłościowego.

Przedstawione zagadnienie nie było dotychczas przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Według nielicznie prezentowanych w piśmiennictwie stanowisk usprawiedliwione jest odpowiednie stosowanie art. 88 ust. 1 u.k.w.h. do postępowania upadłościowego. W ten sposób ma zostać zlikwidowana luka polegająca na braku w prawie upadłościowym regulacji, do jakiej masy upadłości powinny wchodzić czynsze z tytułu najmu lub dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką należącą do upadłego. Poza tym podnosi się również konieczność zachowania jednolitych skutków hipoteki, bez względu na to, czy wierzyciel hipoteczny ma uzyskać zaspokojenie w drodze egzekucji, czy w toku upadłości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Według ustawowej definicji zawartej w art. 65 ust. 1 u.k.w.h. hipoteka jest ograniczonym prawem rzeczowym zabezpieczającym oznaczoną wierzytelność wynikającą z określonego stosunku prawnego, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością, i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości (art. 65 ust. 1 u.k.w.h.). Zakres obciążenia hipoteką obejmuje jednak nie tylko nieruchomość, ale również inne określone przez ustawę mienie należące do majątku dłużnika rzeczowego (por. art. 84 i n. u.k.w.h.), w tym rozciąga się na roszczenia o czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości (art. 88 ust. 1 u.k.w.h.). Rozszerzenie zakresu obciążenia hipoteką na przedmioty majątkowe inne aniżeli sama nieruchomość oznacza, że wierzyciel może poszukiwać z nich zaspokojenia na tych samych zasadach, jak z głównego przedmiotu hipoteki, a więc bez względu

na to, czyją stały się one własnością, i - co należy wyraźnie podkreślić - z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi dłużnika rzeczowego.

Poszerzenie zakresu obciążenia hipoteką o dodatkowe składniki majątku dłużnika ma związek z tym, że mogą one w określony sposób wpływać na wartość rynkową nieruchomości, co z kolei bezpośrednio oddziałuje na możliwość uzyskania przez wierzyciela zaspokojenia w sytuacji, gdyby należność zabezpieczona hipoteką nie została wykonana. O wartości nieruchomości decyduje także to, czy i w jakim zakresie może ona przynosić właścicielowi dochód z tytułu czynszu najmu lub dzierżawy (por. art. 152 ust. 2 i art. 153 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 518 ze zm., pozwalające szacować wartość nieruchomości między innymi przy zastosowaniu podejścia dochodowego).

W świetle art. 88 ust. 1 u.k.w.h. rozszerzenie zakresu obciążenia hipoteką na roszczenia właściciela nieruchomości o czynsz najmu lub dzierżawy nie ma charakteru bezwzględny. Zgodnie bowiem z tym przepisem, pomimo objęcia tego rodzaju roszczeń hipoteką właściciel zachowuje uprawnienie do pobierania czynszu do momentu, gdy wierzyciel nie przystąpi do przymusowej realizacji odpowiedzialności z hipoteki, co jest z reguły uzależnione od powstania stanu wymagalności zabezpieczonej wierzytelności.

Przymusowe zaspokojenie wierzyciela hipotecznego z nieruchomości następuje według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, chyba że z nieruchomości dłużnika jest prowadzona egzekucja przez administracyjny organ egzekucyjny (art. 75 u.k.w.h.). Przepisy regulujące zarówno egzekucję sądową, jak i egzekucję administracyjną, są w pełni skoordynowane z regulacją zawartą w art. 88 ust. 1 u.k.w.h. Przewidziano w nich mianowicie, że zajęcie nieruchomości poza samą nieruchomością obejmuje to wszystko, co według przepisów prawa rzeczowego stanowi przedmiot obciążenia hipoteką (art. 929 § 1 k.p.c. i art. 110 e § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1015 ze zm. - dalej jako u.p.e.a.), a więc także roszczenie właściciela o czynsz najmu lub dzierżawy. Po zajęciu nieruchomości wszystkie zaległe, bieżące i przyszłe

świadczenia, które stanowią dochód z niej, powinny być uiszczane do rąk zarządcy (por. art. 934 k.p.c. i art. 110 h § 2 u.p.e.a.). Nadwyżkę z tego tytułu po pokryciu kosztów egzekucji i wydatków związanych z utrzymaniem nieruchomości za czas do dnia przejścia własności na nabywcę, zarządca ma obowiązek składać na rachunek depozytowy, przy czym nadwyżkę tę dołącza się do ceny, która będzie uzyskana za nieruchomość (art. 941 k.p.c. i art. 110 l § 2 k.p.c.), a następnie powinna zostać rozdysponowana w ramach podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1023 i n. k.p.c. oraz art. 115 i n. u.p.e.a.).

II. Podobnie jednoznacznych rozwiązań nie zawierają przepisy regulujące postępowanie upadłościowe w razie ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego. Zgodnie z art. 62 p.u.n. majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego wchodzi w skład masy upadłości. Masa ta obejmuje zatem zarówno nieruchomość upadłego obciążoną hipoteką, jak i pozyskane na rzecz upadłego po ogłoszeniu upadłości czynsze z tytułu najmu lub dzierżawy tej nieruchomości. Ustalona w ten sposób masa upadłości podlega likwidacji, która co do zasady może polegać na sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego w całości lub jego zorganizowanych części, sprzedaży nieruchomości lub ruchomości, ściągnięciu wierzytelności od dłużników upadłego lub wykonaniu innych jego praw majątkowych wchodzących w skład masy upadłości albo ich zbyciu (art. 311 ust. 1 p.u.n.). Uzyskane w ten sposób środki ulegają następnie podziałowi w ramach podziału funduszy masy upadłości (art. 335 p.u.n.), przy czym sumy uzyskane z likwidacji rzeczy, wierzytelności i praw obciążonych hipoteką przeznacza się w ramach oddzielnego planu podziału (art. 348 ust. 1 i art. 488 ust. 1 p.u.n.) w pierwszej kolejności na zaspokojenie wierzycieli, których wierzytelności były zabezpieczone na tych rzeczach lub prawach (art. 336 i art. 345 p.u.n.), ponieważ należności te korzystają z tzw. prawa odrębności (do odrębnego zaspokojenia).

Samo brzmienie przepisów regulujących podział środków uzyskanych w toku upadłości nie przesądza, czy czynsz najmu lub dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką pobrany po ogłoszeniu upadłości zasila ogólne fundusze masy upadłości, czy też powinien zostać przeznaczony na zaspokojenie

wierzytelności zabezpieczonych hipoteką w ramach oddzielnego planu podziału. Prawodawca stosuje bowiem w tym zakresie różnorodną terminologię.

W art. 348 ust. 1 p.u.n. wyraźnie stwierdza się, że oddzielny plan podziału obejmuje sumy uzyskane ze sprzedaży rzeczy lub praw obciążonych rzeczowo. Podobnie w oznaczeniu tytułu VIII tej ustawy rozróżniono z jednej strony podział funduszków masy upadłości oraz z drugiej strony podział sum uzyskanych ze zbycia rzeczy lub prawa obciążonych w ten sposób. Sformułowań tych nie można jednak rozumieć dosłownie, chociażby z tego powodu, że likwidacja tego rodzaju składników masy upadłości odbywa się także w inny sposób aniżeli poprzez sprzedaż, co wprost wynika z art. 311 p.u.n. Punktem odniesienia w tym zakresie nie może również być art. 314 ust. 1 p.u.n., w którym przewidziano, że w razie zbycia przedsiębiorstwa, w którego skład wchodzi przedmioty obciążone ograniczonymi prawami rzeczowymi, wartość składników mienia obciążonych tymi prawami podlega ujawnieniu w umowie sprzedaży, a uzyskana cena podlega podziałowi z uwzględnieniem art. 336 i 340 p.u.n. Przepis ten ma bowiem jedynie na celu umożliwienie wyodrębnienia z ceny uzyskanej ze sprzedaży przedsiębiorstwa kwoty, która odpowiada wartości składników tego przedsiębiorstwa obciążonych rzeczowo. Z przepisu tego nie wynika natomiast, by suma podlegająca w takim wypadku podziałowi w ramach oddzielnie sporządzanego planu nie mogła obejmować także innych środków należących do masy upadłości.

Bardziej miarodajne w tym zakresie pozostaje brzmienie art. 336 ust. 1, art. 339 i art. 345 ust. 1 p.u.n., w których prawodawca posługuje się pojęciem „sumy uzyskanej z likwidacji” rzeczy, wierzytelności i praw obciążonych hipoteką. Przez likwidację należy natomiast rozumieć wszystkie czynności podejmowane w toku postępowania upadłościowego w celu konwersji masy upadłości na fundusze wyrażone w środkach pieniężnych (por. art. 306 i n. p.u.n.). W pojęciu tym mieści się także pobranie czynszu najmu lub dzierżawy nieruchomości upadłego obciążonej hipoteką, skoro jednym ze sposobów likwidacji jest ściąganie wierzytelności upadłego (art. 331 ust. 1 p.u.n.).

Jeszcze inaczej został określony zakres mienia przeznaczonego na zaspokojenie wierzycieli w razie ogłoszenia upadłości emitenta obligacji, jeżeli dla zabezpieczenia praw z obligacji ustanowiono zabezpieczenie na jego majątku. Osobną masę upadłości tworzy wówczas przedmiot zabezpieczenia praw z obligacji (art. 488 ust. 1 p.u.n.). Również jednak z tego sformułowania nie wynika wprost, czy w przypadku nieruchomości obciążonej hipoteką przedmiot ten obejmuje także czynsz najmu i dzierżawy pobrany w postępowaniu upadłościowym.

Bezpośredniej odpowiedzi na rozważane zagadnienie nie można również odnaleźć w ustawie o księgach wieczystych i hipotece. Z art. 88 ust. 1 tej ustawy można jedynie wysnuć wniosek a contrario, że właściciel nieruchomości obciążonej hipoteką nie może pobierać czynszu najmu lub dzierżawy po zajęciu nieruchomości przez wierzyciela hipotecznego, z czego w dalszej konsekwencji wynika, że czynsz ten powinien zostać przeznaczony na zaspokojenie tego wierzyciela, ponieważ jest objęty zakresem obciążenia hipoteki. Zajęcie nieruchomości jest natomiast czynnością egzekucyjną podejmowaną wyłącznie w ramach egzekucji sądowej (art. 925 k.p.c.) albo w egzekucji administracyjnej (art. 110 c § 1 u.p.e.a.). W świetle tego przepisu nie wiadomo zatem, jak należy określić losy prawne czynszu najmu lub dzierżawy nieruchomości, jeżeli ogłoszona została upadłość jej właściciela obejmująca likwidację majątku.

Dotychczasowe rozważania prowadzą do konkluzji, że w przepisach prawnych brak jest dostatecznie jednoznacznych unormowań, które pozwalałyby na rozstrzygnięcie rozpatrywanego zagadnienia. W tej sytuacji powstaje konieczność odwołania się w procesie wykładni do racji systemowych i racji o charakterze funkcjonalnym. Utwierdzają one w przekonaniu, że czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką pobrany po ogłoszeniu upadłości właściciela powinien zostać przeznaczony na zaspokojenie wierzyciela hipotecznego w ramach tzw. prawa odrębności.

III. Przepisy wyznaczające zakres obciążenia hipoteką mają charakter bezwzględnie wiążący i statuują prawo wierzyciela hipotecznego do zaspokojenia z wszystkich przedmiotów majątkowych objętych hipoteką z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi. Przepisy te powinny być wobec tego stosowane

jednolicie bez względu na to, w jakim postępowaniu następuje przymusowe zaspokojenie wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie. Wyznaczają one bowiem pewien ogólny standard zabezpieczenia wierzyciela (bezpieczeństwa hipoteki), który nie może ulegać zmianie w zależności od tego, czy wierzyciel będzie poszukiwał zaspokojenia swej wierzytelności w postępowaniu egzekucyjnym, czy też w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego. Ryzyka związane z odmiennym ukształtowaniem zakresu obciążenia hipoteką byłyby przy tym bardzo trudne do skalkulowania na etapie ustanawiania tego zabezpieczenia, ponieważ w zasadzie nie da się przewidzieć, w jakim trybie wierzyciel hipoteczny będzie ostatecznie zmuszony dochodzić swych roszczeń. Warto podkreślić, że tryb ten zależy niekiedy od różnorodnych okoliczności, w tym także podlegających szacunkowej ocenie sądu. W art. 13 ust. 2 p.u.n. przewidziano bowiem, że sąd może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości w razie stwierdzenia, że majątek dłużnika jest obciążony między innymi hipoteką w takim stopniu, że pozostały jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, a w wyniku takiego rozstrzygnięcia wierzyciel powinien udać się na drogę postępowania egzekucyjnego. Również w przypadku ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu postępowanie egzekucyjne z nieruchomości obciążonej hipoteką może być kontynuowane albo odrębnie wszczęte (argument z art. 140 i art. 141 ust. 1 p.u.n.), ponieważ układ co do zasady nie obejmuje wierzytelności zabezpieczonej na mieniu upadłego hipoteką, w części znajdującej pokrycie w wartości przedmiotu zabezpieczenia (art. 273 ust. 2 p.u.n.). Nie sposób założyć, że prawodawca tworząc różne mechanizmy dochodzenia roszczeń z tytułu hipoteki jednocześnie nie brał pod uwagę, że zakres mienia przeznaczanego na preferencyjne zaspokojenie wierzyciela hipotecznego jest taki sam zarówno w postępowaniu egzekucyjnym (sądowym i administracyjnym), jak i w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego.

Przeciwko proponowanemu kierunkowi wykładni nie może przemawiać to, że w ustawie o księgach wieczystych i hipotece nie został osobno uregulowany przypadek zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką z czynszu najmu lub dzierżawy pobranego w toku postępowania upadłościowego. Za rozstrzygające w tej mierze nie może zostać uznane samo brzmienie art. 88 ust. 1 u.k.w.h.,

w którym prawodawca poprzestał wyłącznie na odwołaniu się do czynności „zajęcia” nieruchomości. Taka redakcja tego przepisu jest bowiem konsekwencją tego, że jego geneza sięga do obecnie nieobowiązującego stanu prawnego. Regulacja ta nawiązuje do art. 214 dekretu z dnia 11 października 1946 r.- Prawo rzeczowe, który zawierał takie samo unormowanie i został zaczerpnięty bezpośrednio z projektu prawa rzeczowego opracowanego przez międzywojenną Komisję Kodyfikacyjną . Tymczasem w chwili wejścia w życie prawa rzeczowego, jak i uchwalania ustawy o księgach wieczystych i hipotece, postępowanie upadłościowe było regulowane przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Zgodnie z art. 118 § 1 tego rozporządzenia w toku postępowania upadłościowego nieruchomości były co do zasady sprzedawane przez licytację publiczną według przepisów kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji, a w jej trakcie należało zachować wszystkie stadia sprzedaży egzekucyjnej, począwszy od zajęcia po przysądzenie. Znamienne w związku z tym pozostaje, że zarówno art. 200 pr. rzecz., jak i art. 75 u.k.w.h. w żaden sposób nie wskazują, aby zaspokojenie wierzyciela hipotecznego z nieruchomości mogło nastąpić w ramach postępowania upadłościowego, odsyłając w tej mierze wierzyciela wyłącznie na drogę egzekucji. Współcześnie nie ulega natomiast kwestii, że wierzyciel hipoteczny może uzyskać zaspokojenie z nieruchomości także w postępowaniu upadłościowym obejmującym likwidację majątku upadłego, co oznacza, że unormowanie tego zagadnienia w art. 75 u.k.w.h. nie jest zupełne z uwagi na zmiany legislacyjne, jakie nastąpiły w systemie prawnym. Pozwala to z podobnych względów w takim sam sposób potraktować regulację zawartą w art. 88 ust. 1 u.k.w.h.

Do ustalenia pozostaje kwestia, w jaki sposób określić chwilę, od której w razie ogłoszenia upadłości czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości powinien przypadać na zaspokojenie wierzyciela hipotecznego. Zarówno egzekucja (sądowa i administracyjna), jak i postępowanie upadłościowe, mają na celu umożliwienie wierzycielowi przymusowego dochodzenia roszczenia. Pierwszą czynnością, z którą w postępowaniu egzekucyjnym łączą się skutki ograniczenia swobody dłużnika w korzystaniu z nieruchomości obciążonej hipoteką, w tym również odjęcie prawa pobierania czynszu najmu lub dzierżawy, jest zajęcie tej nieruchomości

(por. art. 929 i n. k.p.c. i art. 110f i n. u.p.e.a.). Podobne znaczenie prawne dla majątku dłużnika ma ogłoszenie jego upadłości, ponieważ z tą chwilą majątek ten staje się masą upadłości (art. 61 p.u.n.), a w razie ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy (art. 75 ust. 1 p.u.n.). Można w związku z tym przyjąć, że odpowiednikiem czynności zajęcia nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym jest ogłoszenie upadłości dłużnika, zwłaszcza że najpóźniej z tą chwilą wierzytelność hipoteczna staje się wymagalna (por. art. 91 ust. 1 p.u.n.), co jest zasadniczym warunkiem dopuszczalności zajęcia nieruchomości przez wierzyciela hipotecznego, do czego odwołuje się prawodawca w treści art. 88 ust. 1 u.k.w.h.

W świetle tych uwag za uzasadnione można uznać stanowisko, że art. 88 u.k.w.h. stosowany w drodze analogii w postępowaniu upadłościowym począwszy od chwili ogłoszenia upadłości - jako przepis ustawy stanowiący inaczej w rozumieniu art. 335 ust. 1 p.u.n. - umożliwia wyłączenie z ogólnych funduszy masy czynszu najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką i dokonanie podziału tego czynszu jako sumy uzyskanej z likwidacji nieruchomości obciążonej w ten sposób (art. 336 p.u.n.).

Przyjęcie takiej konstrukcji nie prowadzi do pokrzywdzenia innych wierzycieli biorących udział w postępowaniu upadłościowym oraz paraliżu tego postępowania poprzez pozbawienie syndyka środków na jego prowadzenie. Postępowanie upadłościowe określa zasady wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli od niewypłacalnych dłużników (art. 1 ust. 1 pkt 1 p.u.n.) i ma na celu zaspokojenie tych roszczeń w jak najwyższym stopniu (art. 2 p.u.n.). Przepisy regulujące to postępowanie nie wyznaczają jednak dopuszczalnego poziomu zaspokojenia poszczególnych wierzycieli, ponieważ o tym decydują normy materialnoprawne, w tym dotyczące zabezpieczeń rzeczowych, jakim jest między innymi hipoteka. Jedyną przyczyną braku możliwości zaspokojenia w tej sytuacji niektórych wierzycieli w postępowaniu upadłościowym jest więc to, że nie dysponują oni zabezpieczeniem wierzytelności korzystającym z pierwszeństwa. Skutek w postaci wyłączenia tych wierzycieli od zaspokojenia w zbliżonym stopniu występuje przy tym zarówno w postępowaniu upadłościowym, jak i w postępowaniu egzekucyjnym

(por. art. 1025 k.p.c., art. 115 § 1 i 2 u.p.e.a., art. 345 i art. 346 p.u.n.). W związku z tym należy stwierdzić, że gdyby prawodawca chciał w prawie upadłościowym odstąpić od ukształtowanych przez siebie reguł zaspokojenia z mienia, które jest objęte hipoteką, to uczyniłby to wprost, wobec czego istnienie ograniczeń praw wierzycieli hipotecznych w tym zakresie nie powinno być przedmiotem żadnych domniemań.

Proponowane rozwiązanie nie sparaliżuje przebiegu postępowania upadłościowego. W ustawie zostało bowiem przewidziane wyraźnie, że sąd ma obowiązek umorzyć postępowanie upadłościowe, jeżeli majątek pozostały po wyłączeniu z niego przedmiotów majątkowych dłużnika obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania lub gdy wierzyciele zobowiązani uchwałą zgromadzenia wierzycieli albo postanowieniem sędziego-komisarza nie złożyli w wyznaczonym terminie zaliczki na koszty postępowania, a brak jest płynnych funduszy na te koszty (art. 361 pkt 1 i 2 p.u.n.).

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w uchwale.